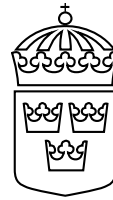

Regeringens proposition

2017/18:10

Vissa socialförsäkringsfrågor

Prop.
2017/18:10

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 september 2017

Stefan Löfven

Annika Strandhäll
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att tre fjärdedels förmånsnivå införs för närståendepenning, samt att en arbetstagare ska ha rätt till förkortning av arbetstiden till en fjärdedel under tid då han eller hon uppbär tre fjärdedels närståendepenning. I propositionen föreslås även att tid med mindre än hel närståendepenning ska räknas som överhoppningsbar vid bestämmandet av ramtiden i arbetslöshetsförsäkringen.

I propositionen föreslås också att reglerna för överföring av premiepensionsrätt förenklas genom att det ska räcka med att givaren anmäler överföringen, att tidsfristen för att anmäla förlängs och att anmälan ska kunna göras elektroniskt.

Det lämnas även förslag om att upphäva bestämmelserna om hustrutillägg eftersom det inte längre finns någon som får hustrutillägg och förmånen inte längre kan beviljas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård	7
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	8
2.4	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	9
2.5	Förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567)	10
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken	11
3	Ärendet och dess beredning	13
4	Införande av tre fjärdedels nivå för närståendepenning	14
4.1	Bakgrund	14
4.2	Överväganden och förslag	15
4.2.1	Närståendepenning på tre fjärdedels nivå	15
4.2.2	Rätt till förkortad arbetstid vid tre fjärdedels närståendepenning	15
4.2.3	Överhoppningsbar tid vid bestämmandet av ramtiden i arbetslöshetsförsäkringen	16
4.2.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som avser närståendepenning	17
4.3	Konsekvenser av förslagen	17
4.3.1	Administrativa och ekonomiska konsekvenser	17
4.3.2	Konsekvenser för de försäkrade	18
4.3.3	Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män	18
5	Överföring av premiepensionsrätt	18
5.1	Bakgrund	18
5.2	Dagens regelverk	19
5.3	Vilka för över premiepensionsrätt?	20
5.4	Pensionsgruppens arbete med överföring av premiepensionsrätt	20
5.5	Slopat krav på anmälan från den mottagande parten	21
5.6	Senarelagd tidpunkt för möjlighet att anmäla överföring av premiepensionsrätt	22
5.7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som avser överföring av premiepensionsrätt	23
5.8	Konsekvenser av förslagen	23
5.8.1	Effekt på jämställdheten	23

	5.8.2	Effekt för individer	24	Prop. 2017/18:10
	5.8.3	Effekt för administration	24	
6		Hustrutillägg	25	
	6.1	Bakgrund	25	
	6.2	Upphävande av föreskrifter om hustrutillägg	25	
	6.3	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som avser hustrutillägg	26	
	6.4	Konsekvenser av förslagen	26	
7		Författningskommentar	26	
	7.1	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	26	
	7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård	27	
	7.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	28	
	7.4	Förslagen till lag om ändringar i inkomst-skattelagen (1999:1229), i diskrimineringslagen (2008:567) och i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken	28	
Bilaga 1		Lagförslag avseende förslag i promemorian Förslag om införande av tre fjärdedels nivå för närståendepenning	29	
Bilaga 2		Förteckning över remissinstanser	32	
Bilaga 3		Lagförslag avseende förslag i promemorian Enklare att föra över premiepensionsrätt samt upphävande av föreskrifter om hustrutillägg	33	
Bilaga 4		Förteckning över remissinstanser	39	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 september 2017			40	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
2. lag om ändring i inkomstskattelagen
(1999:1299),
3. lag om ändring i diskrimineringslagen
(2008:567),
4. lag om ändring i lagen (2010:111) om
införande av socialförsäkringsbalken.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Häriigenom föreskrivs att 47 kap. 11 § och 61 kap. 12 och 14 §§ socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 kap.

11 §

Närståendepenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel närståendepenning lämnas för dag när en vårdare helt avstått från förvärvsarbete.

2. Tre fjärdedels närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst en fjärdedel av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

2. Halv närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst hälften av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

3. Halv närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst hälften av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

3. En fjärdedels närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst tre fjärdedelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

4. En fjärdedels närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst tre fjärdedelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

61 kap.

12 §

Anmälan om överföring av pensionsrätt för premiepension ska skriftligen göras av *makarna gemensamt* och ska ha kommit in till Pensionsmyndigheten senast den *31 januari* det första år som pensionsrätten hänförs sig till. Anmälan gäller tills vidare om inget annat anges i anmälan.

Anmälan om överföring av pensionsrätt för premiepension ska skriftligen göras av *den make som överföringen ska ske från* och ska ha kommit in till Pensionsmyndigheten senast den *30 april* det första år som pensionsrätten hänförs sig till. Anmälan gäller tills vidare om inget annat anges i anmälan.

14 §

Om någon av makarna vill att en överföring som gäller tills vidare ska upphöra måste han eller hon skriftligen anmäla detta till Pensionsmyndigheten senast den

Om någon av makarna vill att en överföring som gäller tills vidare ska upphöra måste han eller hon skriftligen anmäla detta till Pensionsmyndigheten senast den

<i>31 januari</i> det år från och med vilket överföringen ska upphöra.	<i>30 april</i> det år från och med vilket överföringen ska upphöra.
---	---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård Prop. 2017/18:10

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

En arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han eller hon uppbär hel närståendepenning enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken och till förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då han eller hon uppbär halv eller fjärdedels ersättning.

En arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han eller hon uppbär hel närståendepenning enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken och till förkortning av arbetstiden *till en fjärdedel*, till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då han eller hon uppbär *tre fjärdedels*, halv eller *en* fjärdedels ersättning.

Under den tid då en arbetstagare skulle ha haft rätt till ersättning enligt nyssnämnda kapitel, om han eller hon inte omfattats av bestämmelserna i 37 kap. 3 § socialförsäkringsbalken, har arbetstagaren rätt till ledighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Senaste lydelse 2010:1241.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

När ramtid ska bestämmas räknas inte den tid då den sökande varit förhindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom,
2. vård av eget barn som inte har fyllt 2 år eller vård av adoptivbarn i 2 år efter barnets ankomst i familjen,
3. vård av närstående när *hel* 3. vård av närstående när närstående-
penning lämnas enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken, 47 kap. socialförsäkringsbalken,
eller

4. uppdrag av socialnämnden att ta emot barn i ett sådant hem som avses i 6 kap. 6 § första och tredje styckena socialtjänstlagen (2001:453) samt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, om uppdraget, på socialnämndens begäran, varit av sådan omfattning att den sökande varit tvungen att helt avstå från förvärvsarbete och mottagandet inte bedrivits yrkesmässigt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Senaste lydelse 2015:761.

2.4 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) Prop. 2017/18:10

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229) att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2010:1277) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3. Vid tillämpning av 10 kap. 5 § första stycket ska med pension även efter ikraftträdandet avses särskild efterlevandepension enligt 7 kap. 48–54 §§ lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken *och hustrutillägg enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension.*

Föreslagen lydelse

3. Vid tillämpning av 10 kap. 5 § första stycket ska med pension även efter ikraftträdandet avses särskild efterlevandepension enligt 7 kap. 48–54 §§ lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

2.5 Förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 14 a § diskrimineringslagen (2008:567) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

14 a §¹

Förbudet mot diskriminering i 14 § 1 som har samband med kön hindrar inte tillämpning av bestämmelser i lag om änkepension, *hustrutillägg* eller utbetalning av barnbidrag.

Förbudet mot diskriminering i 14 § 1 som har samband med kön hindrar inte tillämpning av bestämmelser i lag om änkepension eller utbetalning av barnbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Senaste lydelse 2012:673.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

Prop. 2017/18:10

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

dels att 2 kap. 20 § och 6 kap. 5 § ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 2 kap. 20 § och 6 kap. 5 § ska utgå,
dels att 2 kap. 1 § och 8 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

Pensionsmyndigheten ska, om inte annat är föreskrivet, även handlägga ärenden om *hustrutillägg* och särskild efterlevandepension samt ärenden enligt följande lagar och bestämmelser:

Pensionsmyndigheten ska, om inte annat är föreskrivet, även handlägga ärenden om särskild efterlevandepension och ärenden enligt följande lagar och bestämmelser:

1. 34 § i den upphävda lagen (1913:120) om allmän pensionsförsäkring,

2. 35 § i den upphävda lagen (1935:434) om folkpensionering,

3. den upphävda lagen (1946:433) om frivillig statlig pensionsförsäkring, och

4. 22 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 1981.

8 kap.

2 §

Förmåner som kan ge rätt till bostadstillägg är, utöver det som föreskrivs i 101 kap. 3 § socialförsäkringsbalken,

1. särskild efterlevandepension, 1. särskild efterlevandepension,
och

2. *hustrutillägg enligt lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension, och*

3. pension eller invaliditetsförmån enligt lagstiftningen i en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, under förutsättning att förmånen motsvarar

2. pension eller invaliditetsförmån enligt lagstiftningen i en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, under förutsättning att förmånen motsvarar

¹ Senaste lydelse 2015:764.

3 Ärendet och dess beredning

Försäkringskassan har inkommit med en skrivelse till regeringen med framställning om införande av tre fjärdedels förmånsnivå för närståendepensionering (S2011/11077/SF). Efter beredning i Regeringskansliet har en promemoria från en arbetsgrupp inom Socialdepartementet tagits fram, Förslag om införande av tre fjärdedels nivå för närståendepensionering (S2017/03211/SF). Promemorians författningsförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2017/03211/SF).

Mot bakgrund av de skillnader som finns mellan mäns och kvinnors pensioner tog Pensionsgruppen, med företrädare för de sex partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, i maj 2015 ställning för att en särskild granskning skulle göras av pensionerna ur ett jämställdhetsperspektiv. En analys presenterades i rapporten *Jämställda pensioner?* (Ds 2016:19) i juni 2016. En del i rapporten handlade om hur reglerna för överföring av premiepensionen utnyttjas och hur överföringar påverkar eller skulle kunna påverka pensionsskillnaderna mellan kvinnor och män.

Rapporten skickades därefter ut för synpunkter till ett antal instanser och ett relativt stort antal synpunkter inkom. Utifrån den analys som har gjorts och de synpunkter som har lämnats har Pensionsgruppen bestämt en handlingsplan för det fortsatta arbetet. En del i handlingsplanen är att genomföra förslag om överföring av premiepensionsrätt.

När det gäller hustrutillägg har Pensionsmyndigheten inkommit med en skrivelse (S2014/8794/SF) med framställning om upphävande av föreskrifter av hustrutillägg.

Efter beredning i Regeringskansliet har en promemoria från en arbetsgrupp inom Socialdepartementet remitterats, Enklare att föra över premiepensionsrätt samt upphävande av föreskrifter om hustrutillägg (S2017/01130/SF). Promemorians författningsförslag finns i *bilaga 3*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2017/01130/SF).

Lagrådet

Förslagen till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård, lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1299) och lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567) är av sådan karaktär att ett yttrande från Lagrådet normalt ska inhämtas innan riksdagen beslutar om ändring i lagarna. Förslagen är dock författnings tekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande har därför inte inhämtats.

4 Införande av tre fjärdedels nivå för närståendepenning

4.1 Bakgrund

Reglerna om närståendepenning innebär att en försäkrad som vårdar en närstående som är svårt sjuk har rätt till närståendepenning för tid då han eller hon avstår från förvärvsarbete i samband med vården. Närståendepenning kan beviljas som hel, halv eller fjärdedels förmånsnivå. Till skillnad från andra dag ersättningar kan närståendepenning inte lämnas med en omfattning av tre fjärdedelar.

I förarbetena till lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård angavs att ersättningen borde ha samma nivåer som gällde för föräldrapenningförmånerna inom föräldraförsäkringen (prop. 1987/88:176 s. 101). Vid den tidpunkten var förmånsnivåerna för föräldrapenningförmånerna hel, halv eller fjärdedels dag ersättning. Sedan 1997 har föräldraförsäkringen dock även förmånsnivån tre fjärdedels ersättning. Även en åttondels förmånsnivå infördes i föräldraförsäkringen 2002.

I och med ikraftträdandet av socialförsäkringsbalken, förkortad SFB, i januari 2011 överfördes vissa av bestämmelserna i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård till 47 kap. SFB. I samband med detta ändrades även namnet på författningen till lag om ledighet för närståendevård. I 20 § lagen om ledighet för närståendevård regleras att en arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han eller hon uppbär hel närståendepenning enligt 47 kap. SFB samt förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då han eller hon uppbär halv eller fjärdedels ersättning.

I en skrivelse från Försäkringskassan med förslag om regelförenklingar (dnr 84150-2011) konstaterar myndigheten att de individer som ansöker om närståendepenning ofta befinner sig i en svår livssituation. Försäkringskassan anser att det är mycket angeläget att närstående har möjlighet att vara tillsammans med den sjuke i en sådan situation som ett svårt sjukdomstillstånd innebär. Med anledning av detta anser Försäkringskassan att det är särskilt angeläget att regelverket ger förutsättningar att tillgodose den försäkrades behov av stöd i denna situation. Därför föreslår Försäkringskassan att närståendepenning ska kunna lämnas på tre fjärdedels nivå. Försäkringskassan bedömer att förslaget skulle bidra till att socialförsäkringen uppfattas som mer rättvis, eftersom nivåerna i närståendepenning anpassas till de nivåer som redan finns i de flesta andra dag ersättningsförmånerna. Försäkringskassan anser vidare att det blir logiskt om närståendepenning även kan lämnas med en omfattning på tre fjärdedelar, eftersom den redan i dag kan lämnas med en fjärdedel. Försäkringskassan bedömer dessutom att den föreslagna ändringen skulle kunna göra det möjligt för flera personer att få ersättning för inkomstbortfallet på grund av vård av en anhörig. Detta i sin tur skulle kunna underlätta för flera personer att dela på vården av den svårt sjuke.

4.2.1 Närståendepenning på tre fjärdedels nivå

Regeringens förslag: Närståendepenning ska kunna lämnas på tre fjärdedels förmånsnivå för dag när en vårdare förvärvat arbetat högst en fjärdedel av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med Försäkringskassan anser regeringen att det är angeläget att närstående har möjlighet att vara tillsammans i den ansträngda situation som ett svårt sjukdomstillstånd innebär. Regeringen gör också bedömningen att nivåerna på närståendepenningen bör anpassas till de nivåer som redan finns i de flesta andra dagersättningsförmåner och föreslår därför att närståendepenning ska kunna lämnas med tre fjärdedels nivå. När närståendepenning infördes gjordes bedömningen att ersättningen borde ha samma nivåer som gällde för föräldrapenningförmåner (prop. 1987/88:176 s. 101), som vid den tidpunkten var hel, halv eller fjärdedels dagersättning. Sedan 1997 har föräldraförsäkringen dock även förmånsnivån en fjärdedels ersättning.

4.2.2 Rätt till förkortad arbetstid vid tre fjärdedels närståendepenning

Regeringens förslag: En arbetstagare ska ha rätt till förkortning av sin arbetstid till en fjärdedel under tid då han eller hon uppbär tre fjärdedels närståendepenning.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 20 § lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård regleras att en arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han eller hon uppbär hel närståendepenning enligt 47 kap. SFB samt förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då han eller hon uppbär halv eller fjärdedels ersättning. Eftersom ett införande av tre fjärdedels närståendepenning föreslås, föreslås även att en arbetstagare ska ha rätt till förkortning av arbetstiden till en fjärdedel under tid då han eller hon uppbär tre fjärdedels närståendepenning enligt 47 kap. SFB.

4.2.3 Överhoppningsbar tid vid bestämmandet av ramtiden i arbetslöshetsförsäkringen

Regeringens förslag: Tid med mindre än hel närståendepenning ska vara överhoppningsbar vid bestämmandet av ramtiden i arbetslöshetsförsäkringen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I de fall tid med närståendepenning beaktas i arbetslöshetsförsäkringen görs det antingen genom att den tillgodoräknas vid fastställandet av normalarbetstiden eller att den bortses från (är överhoppningsbar) vid bestämmandet av ramtiden för arbetsvillkoret. För att tid med närståendepenning ska kunna tillgodoräknas vid fastställande av normalarbetstiden måste månaden innehålla förvärvsarbete i en sådan omfattning att den kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor (23 b § lagen [1997:238] om arbetslöshetsförsäkring). Enligt 16 § lagen om arbetslöshetsförsäkring krävs att hel närståendepenning lämnas för att månaden ska räknas som överhoppningsbar vid bestämmandet av ramtiden för arbetsvillkoret.

En person som under en månad får närståendepenning på tre fjärdedels nivå hinner sannolikt inte arbeta i sådan omfattning att månaden är tillgodoräkningsbar i ett arbetsvillkor. Detta leder till att närståendepenningen inte kan tillgodoräknas men att månaden ändå ska ingå i ramtiden eftersom den inte är överhoppningsbar. En månad utan tillgodoräkningsbar tid, i form av arbete eller andra förmåner, har en negativ påverkan på arbetslöshetsersättningens storlek. En längre sammanhängande period med tre fjärdedels närståendepenning skulle dessutom kunna få till följd att personen inte uppfyller ett arbetsvillkor. Regeringen anser därför att det finns anledning att göra även tid med mindre än hel närståendepenning överhoppningsbar vid bestämmandet av ramtiden i arbetslöshetsförsäkringen.

När hel närståendepenning gjordes överhoppningsbar ansågs att en regel som omfattade även närståendepenning på mindre än heltid skulle skapa tillämpningsproblem i och med att en person då skulle kunna arbeta upp till 75 procent av heltid vid sidan av vården av den närstående (prop. 1999/2000:139 s. 65). Därefter har det dock tillkommit en bestämmelse i 15 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring som innebär att en månad som innehåller förvärvsarbete i sådan omfattning att den kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor inte är överhoppningsbar. Några tillämpningsproblem av det slag som tidigare befarades bör därför inte uppstå. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att även tid med mindre än hel närståendepenning ska räknas som överhoppningsbar vid bestämmandet av ramtiden i arbetslöshetsförsäkringen. Detta överensstämmer med vad som gäller för sjukpenning och föräldrapenning vid bestämmandet av ramtiden. Bestämmelsen bör träda i kraft samtidigt som förslagen om ändringar i socialförsäkringsbalken och i lagen om ledighet för närståendevård.

4.2.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som avser närståendepenning

Prop. 2017/18:10

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna om närståendepenning ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga instanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändningar.

Skäl för regeringens förslag: Regeringen anser att de nya bestämmelserna bör träda i kraft så snart som möjlig och bedömer därför att det är lämpligt att bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2018. Några övergångsbestämmelser bedöms inte vara nödvändiga.

4.3 Konsekvenser av förslagen

4.3.1 Administrativa och ekonomiska konsekvenser

Om förslaget om införande av tre fjärdedels närståendepenning i 47 kap. SFB genomförs, bedöms försäkringskostnaderna endast påverkas marginellt. De tillkommande försäkringskostnaderna bedöms kunna rymmas inom ramarna för anslaget. Liksom Försäkringskassan gör regeringen bedömningen att förslaget inte förväntas medföra något administrativt merarbete för Försäkringskassan. Kostnaderna för utveckling av myndighetens it-system beräknas av Försäkringskassan till 1–2 miljoner kronor. Regeringen bedömer att dessa kostnader ska finansieras inom befintliga ramar för myndighetens förvaltningsanslag. Vidare bedöms förslagen i denna proposition inte medföra någon nämnvärd ökning av antalet omprövningar för Försäkringskassan eller av inkommande mål till de allmänna förvaltningsdomstolarna. När det gäller förslaget om ändring i lagen om ledighet för närståendevård, så att en arbetstagare även har rätt till förkortning av arbetstiden till en fjärdedel under tid då han eller hon uppbär tre fjärdedels närståendepenning enligt 47 kap. SFB, bedöms det endast påverka arbetsgivare i en mycket begränsad omfattning. Vissa försäkrade som idag uppbär halv närståendepenning kommer med förslaget att kunna beviljas tre fjärdedels närståendepenning, under förutsättningen att man vårdar en svårt sjuk närstående tre fjärdedelar av arbetstiden. I ett sådant fall har den försäkrade rätt till en förkortning av arbetstiden med tre fjärdedelar. Å andra sidan innebär förslaget att vissa som idag uppbär hel närståendepenning, och därmed har rätt till full ledighet, kommer att ges möjligheten att istället välja att arbeta en fjärdedel av arbetstiden och kan då beviljas tre fjärdedels närståendepenning. Totalt sett var antalet mottagare av närståendepenning under 2016 drygt 15 000, varav 11 150 utgörs av kvinnor och 4 279 utgörs av män. Mot bakgrund av att detta, samt att mottagare av närståendepenning under 2016 i genomsnitt erhöll förmånen under 12 dagar för kvinnor respektive 13 dagar för män, bedöms arbetsgivare endast påverkas marginellt.

4.3.2 Konsekvenser för de försäkrade

I 20 § lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård, regleras att en arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han eller hon uppbär hel närståendepenning enligt 47 kap. SFB samt förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då han eller hon uppbär halv eller fjärdedels ersättning. Eftersom det nu föreslås tre fjärdedels närståendepenning i 47 kap. SFB, föreslås även att en arbetstagare ska ha rätt till förkortning av arbetstiden till en fjärdedel enligt lagen om ledighet för närståendevård under tid då han eller hon uppbär tre fjärdedels närståendepenning. För de försäkrade innebär förslaget en ökad trygghet.

Förslaget om ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring innebär att en månad med tre fjärdedels närståendepenning i normalfallet kommer att bli överhoppningsbar. En sådan månad får därmed inte en negativ påverkan på vare sig möjligheten till arbetslöshetsersättning eller ersättningens storlek.

4.3.3 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Under 2016 utbetalades 163 miljoner kronor i närståendepenning, varav 72 procent utbetalades till kvinnor och 28 procent till män. I genomsnitt utbetalades närståendepenning för 12 dagar för kvinnor och för 13 dagar för män. Medelbeloppet i utbetalad närståendepenning var 10 276 för kvinnor och 11 370 för män. Totalt var antalet mottagare av närståendepenning under 2016 drygt 15 000, varav 11 150 utgörs av kvinnor och 4 279 utgörs av män. Trots skillnaderna mellan kvinnor och män vad gäller uttag ur försäkringen bedöms inte införandet av tre fjärdedels nivå i närståendepenningen påverka jämställdheten mellan kvinnor och män, då förslaget endast innebär ännu en förmånsnivå och därmed inte ändrar villkoren eller ersättningsgraden i försäkringen.

5 Överföring av premiepensionsrätt

5.1 Bakgrund

Att ge makar möjlighet att dela pensionsrätt har diskuterats sedan införandet av det tidigare ATP-systemet. Enligt förarbetena till det nya pensionssystemet har diskussionen främst föranletts av en önskan att skapa regler till skydd för kvinnor som vid pensioneringen drabbas ekonomiskt på grund av en ojämn fördelning av förvärvs- och hushållsarbete inom ett äktenskap som har upplösts. I pensionsöverenskommelsen 1994 ingick att pensionsrätter skulle kunna delas mellan makar, men till följd av vissa nackdelar vid beräkning av garantipension genomfördes detta inte. I stället genomfördes en möjlighet att på frivillig väg föra över premiepensionsrätt mellan makar.

En grundläggande princip i pensionssystemet är att förvärvsinkomsten under hela livet ligger till grund för pensionens storlek. Pensionen tjänas in individuellt och bygger på individens pensionsgrundande inkomst. Överföring av premiepensionsrätt är ett undantag från denna livsinkomstprincip. Det bedömdes vara ett välmotiverat undantag från livsinkomstprincipen eftersom det kan leda till mer jämställda pensioner samtidigt som det rätt utformat inte förtar incitament för kvinnors förvärvsarbete.

Pensionssystemet är könsneutralt. Detta innebär att regelverket för intjänande av pensionsrätter samt beräkningarna av den slutliga pensionen är lika för män och kvinnor. Överföring av premiepensionsrätt innebär per definition en minskad pension för den ena parten och ökad pension för den andra. I dominerande grad är det män som för över pensionsrätt till kvinnor.

5.2 Dagens regelverk

Den som är gift eller har en registrerad partner kan välja att föra över sin pensionsrätt för premiepensionen till sin maka, make eller registrerad partner. Pensionsrätt kan överföras och tas emot utan begränsning beroende på ålder eller genomfört pensionsuttag, däremot krävs att den som tar emot premiepensionsätten är försäkrad eller tidigare har tillgodoräknats premiepensionsrätt.

För att föra över premiepensionsrätt krävs anmälan till Pensionsmyndigheten. Anmälan ska skriftligen göras av makarna gemensamt och ha kommit in till myndigheten senast den 31 januari det år från och med vilket överföringen ska börja gälla. Överföringen fortsätter sedan tills vidare om inget annat anges i anmälan. Hela årets pensionsrätt måste föras över och det går bara att föra över pensionsrätter som tjänas in under äktenskapet eller partnerskapet. Det går inte att föra över pensionsrätter som redan har tjänats in, utan bara pensionsrätter som tjänas in under det år individen begärt överföring och åren därefter. Det går inte att ångra en överföring. Om någon av makarna vill att en överföring som gäller tills vidare ska upphöra måste han eller hon skriftligen anmäla detta till Pensionsmyndigheten senast den 31 januari det år från och med vilket överföringen ska upphöra.

Vid skilsmässa upphör överföringen automatiskt från och med det år då äktenskapet upplöstes. Om mottagaren avlider upphör överföringen från och med det år personen avled. Om överföraren avlider upphör överföringen året efter dödsfallet. Överföringen görs i december varje år då nya pensionsrätter läggs till pensionsspararnas premiepensionskonton. Garantipensionen påverkas inte av överföring av eller mottagen premiepensionsrätt, dvs. garantipensionen beräknas som om ingen överföring har skett.

Kvinnor har en högre förväntad medellivslängd än män och eftersom överföring som regel sker från män till kvinnor kommer mer premiepension att betalas ut under längre tid. För att en överföring ska vara försäkringsmässigt neutral och inte belasta andra pensionssparare justeras

därför värdet av den överförda pensionsrätten ned med sex procent⁵. Mottagaren får alltså 94 procent av beloppet. Resten av pengarna fördelas till samtliga pensionssparare som en form av arvsvinst.

5.3 Vilka för över premiepensionsrätt?

Antal överföringar av premiepensionsrätt har procentuellt ökat under senare år, men det är fortfarande en mycket begränsad grupp som utnyttjar möjligheten. 2015 var det 10 018 par som utnyttjade möjligheten att föra över premiepensionsrätt. Under samma år tjänade 1 946 648 makar in pensionsrätt, vilket innebär att endast 0,5 procent förde över premiepensionsrätt under det året. Av överföringarna sker 98 procent från män till kvinnor, se tabell 1 nedan.

Tabell 1. Antal personer som överför pensionsrätt samt medelbelopp, intjänandeår 2015.

	Antal	Medelbelopp i kronor *
Man till kvinna	9 798	9 052
Kvinna till man	207	9 118
Man till man	9	10 208
Kvinna till kvinna	4	9 682
Totalt	10 018	9 055

*efter avdrag

Genomsnittsbeloppet som förs över är relativt högt, drygt 9 000 kr. Maximalt belopp 2015 för överföring av premiepensionsrätt var 10 239 kr efter avdrag.

5.4 Pensionsgruppens arbete med överföring av premiepensionsrätt

Mot bakgrund av de skillnader som finns mellan mäns och kvinnors pensioner har Pensionsgruppen, med företrädare för de sex partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, genomfört en särskild granskning av pensionerna ur ett jämställdhetsperspektiv som presenterades i rapporten Jämställda pensioner? (Ds 2016:19).

I rapporten konstateras bland annat att om alla gifta män skulle föra över sin premiepensionsrätt skulle det totala pensionsgapet minska kraftigt. Det innebär dock inte att överföring av premiepensionsrätt bör vara förval för gifta, dels eftersom det är svårt att identifiera situationer när förval är lämpligt, dels eftersom det skulle innebära besvär för den enskilde och även strida mot pensionssystemets grundläggande principer om individuellt intjänande.

⁵ Justeringens storlek revideras löpande i samband med att nya befolkningsprognoser finns tillgängliga.

Överföring av premiepensionsrätt är en av många valsituationer när det gäller pensionen. En viktig utgångspunkt i sådana valsituationer är att det ska vara enkelt för individen (paren) att fatta rätt beslut för pensionen. Detta innebär bland annat att valen ska vara enkla att genomföra.

Pensionsgruppen är överens om att överföring av premiepensionsrätt är ett av flera sätt att nå mer jämställda pensioner och har därför i handlingsplanen uttalat att överföring av premiepensionsrätt fullt utnyttjat i betydande grad skulle kunna minska gapet. En orsak till att möjligheten nyttjas så lite bedöms vara att reglerna är onödigt krångliga. Reglerna bör därför förenklas på så sätt att det ska vara tillräckligt att givaren anmäler, att tidsfristen för att anmäla förlängs och att anmälan ska kunna göras elektroniskt.

För att kvinnor ska kunna vara ekonomiskt trygga och självständiga under pensionsåren krävs i första hand att de har samma möjligheter och förutsättningar i förvärvsaktiv ålder som män när det gäller bland annat tillgång till arbete och villkor i fråga om anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet. Det finns en viss risk att åtgärder som anpassar sig till rådande strukturer kan konservera beteenden, men målet om jämställda pensioner väger på kortare sikt tyngre än den risken.

Pensionsgruppens handlingsplan innehåller också förslaget att utvidga möjligheten att föra över premiepensionsrätt till att även gälla sambor. Den frågan är mer komplex och bereds därför fortfarande. För att inte onödigtvis försena förslagen som lämnas i denna proposition och göra det möjligt att genomföra dem redan för pensionsrätter som tjänas in under 2018 kommer förslag om överföring av pensionsrätt för sambor att presenteras senare.

5.5 Slopas krav på anmälan från den mottagande parten

Regeringens förslag: Endast den make som överför premiepensionsrätt ska behöva anmäla överföringen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga instanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: Överförande och mottagande part ska enligt nuvarande regler anmäla överföring av premiepensionsrätt genom att gemensamt underteckna en blankett som skickas in till Pensionsmyndigheten. I förarbetena till regelverket anges att även om en överföring kan sägas vara en ensidig transaktion bör det, på samma sätt som för delning av pensionsrätt, krävas att makarna är överens för att överföringen ska ske. Man kan dock anse att de motiv till gemensam anmälan som föreligger vid delning av pensionsrätt inte finns när det gäller överföring av pensionsrätt. Vid delning kan överföring ske från båda parter olika år, beroende på vem som har högst intjänande under året. Det är därför rimligt att båda parterna ger sitt skriftliga godkännande när det är fråga om delning av pensionsrätt.

När det gäller överföring av pensionsrätt är det rimligt att endast kräva anmälan från överförande part. Det kan finnas fall där den mottagande parten motsätter sig att ta emot pensionsrätt, vilket i så fall skulle kunna motivera en gemensam anmälan. Under förutsättning att Pensionsmyndigheten skickar ut en bekräftelse på anmälan till såväl den givande som mottagande parten finns det dock möjlighet för den mottagande parten att stoppa överföringen (se 61 kap. 14 § socialförsäkringsbalken). Mot bakgrund av att detta torde vara rena undantagsfall bedöms det inte rimligt att kräva två underskrifter för att hantera dessa mycket få fall.

Genom att enbart kräva givarens anmälan förenklas även möjligheten för att införa en elektronisk anmälan, vilket ytterligare skulle förenkla anmälningsförfarandet och sannolikt leda till att fler utnyttjar möjligheten. Ytterligare motiv till att tillåta endast överförande part att anmäla är att överföringen i dagsläget kan avslutas genom att endast en av parterna anmäler det.

Med regeringens förslag ges Pensionsmyndigheten möjlighet att utveckla en e-tjänst där den överförande parten kan anmäla överföring av premiepensionsrätt. En sådan e-tjänst bygger i princip på att kravet med två underskrifter tas bort. Med e-tjänster följer alltid risker med id-kapning. En utgångspunkt är att regeländringarna inte får leda till risker för att överföring sker utan att den överförande parten är varse överföringen, till exempel genom id-kapning eller att maken/makan startar överföring utan den andres kännedom. Risken får dock betecknas som extremt liten samtidigt som en sådan risk får anses kunna hanteras med ett system med bekräftelsebrev till båda parter.

5.6 Senarelagd tidpunkt för möjlighet att anmäla överföring av premiepensionsrätt.

Regeringens förslag: Tidpunkten för möjlighet att anmäla överföring av premiepensionsrätt ska senareläggas från den 31 januari till den 30 april det år som överföringen avser. Även tidpunkten för att avbryta överföringen ska senareläggas till den 30 april det år från och med vilket överföringen ska upphöra.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga instanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: Anmälan om överföring av premiepensionsrätt ska komma in till Pensionsmyndigheten senast den 31 januari det år som överföringen ska börja gälla. I förarbetena till regelverket angavs administrativa skäl samt en önskan att minska möjlighet till spekulation som motiv till att sätta ett tidigt datum för anmälan. Bedömningen är att det i dagsläget inte finns administrativa skäl till att sätta sista datum för anmälan så tidigt under året.

Pensionsbeskeden (de orange kuverten) skickas ut under februari–mars varje år till pensionssparare och innehåller bland annat prognoser av den framtida allmänna pensionen. Det blir då tydligt för många vilken pension de kan förvänta sig i framtiden. Dessutom skickas inkomst-

deklarationen ut under mars–april. Det är i samband med dessa händelser naturligt att fundera över och diskutera sitt pensionsparande och den framtida pensionen och ta ställning till bland annat överföring av premiepensionsrätt. Därför är 30 april lämpligare som sista datum än 31 januari.

De föreslagna reglerna kan innebära att premiepensionsrätter som intjänats innan äktenskapet kan föras över. Med en tidsgräns den 30 april kan en individ ha varit gift med person A fram t.o.m. mars och sedan gifta om sig med person B samma år, och därefter anmäla överföring av pensionsrätter för hela året till person B, alltså även för tid då personen har levt med A. Ju senare man lägger sista datum för anmälan, desto längre kommer man från grundtanken om inkomstutjämnning mellan de som har valt att leva tillsammans.

Par med stora inkomstskillnader kan av skatteskal tjäna på att föra över premiepensionsrätt. Om den ena parten ligger över en skatteskittsgräns och för över pensionsrätt till sin partner med lägre inkomst, som även efter överföring ligger under samma skittsgräns, blir det totala skatteuttaget för hushållet lägre. Sådana effekter bedöms dock vara av mindre betydelse i förhållande till de vinster som skulle ges genom en höjning av kvinnors pensioner som ett resultat av överföringen.

5.7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som avser överföring av premiepensionsrätt

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna om överföring av premiepensionsrätt ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga instanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändningar.

Skäl för regeringens förslag: De förenklade reglerna för överföring av premiepensionsrätt kommer potentiellt kunna ge relativt stor effekt på pensionsgapet mellan män och kvinnor och därmed mer jämställda pensioner. Det är därför angeläget att de nya reglerna träder i kraft den 1 januari 2018. Därmed kan de tillämpas för pensionsrätter som tjänas in under 2018. Några övergångsbestämmelser bedöms inte vara nödvändiga.

5.8 Konsekvenser av förslagen

5.8.1 Effekt på jämställdheten

Av de cirka två miljoner parförhållanden som har möjlighet att föra över premiepensionsrätt är det bara drygt 10 000 som gör det. I mycket dominerande grad sker överföringen från män till kvinnor. I de fall överföring sker bidrar den kraftigt till att minska eller t.o.m. eliminera gapet, förutsatt att överföringen sker under en stor del av förvärvslivet. En ökad

användning av möjligheten att föra över premiepensionsrätt kommer att minska pensionsgapet mellan kvinnor och män.

En icke önskvärd effekt av ökad överföring av premiepensionsrätt vore om fler kvinnor går ner i arbetstid eller om kvinnor går ner ännu mer i arbetstid på grund av tillskottet på pensionen som den överförda premiepensionen ger. Pensionsmyndigheten bedömer dock i sin analys att dessa effekter inte skulle kunna bli mer än marginella. Regeringen delar den bedömningen. Deltidsarbete påverkar inte bara pensionen utan framför allt individens inkomst under förvärvslivet, och det är antagligen det senare som har störst påverkan på individens beteende.

För berörda par kan en överföring av premiepensionsrätter ge ett relativt stort tillskott till mottagarens slutliga pension. Sett till de som började föra över 2013 kommer överföringen i genomsnitt ge ett tillskott på cirka 900 kronor till den månatliga pensionen. Överförande part var dock i genomsnitt 53 år. Om överföringen påbörjas i yngre åldrar kan tillskottet bli betydligt större.

Det finns en möjlighet att även överföring från kvinnor till män skulle öka. Med tanke på hur fördelningen ser ut i dag och att män generellt tjänar mer än kvinnor är det dock sannolikt att kvinnornas genomsnittliga pensioner höjs i relation till männens. Detta skulle i så fall öka den ekonomiska jämställdheten mellan könen.

Hur stor effekten av regelförändringarna blir påverkas av hur informationen i de orange kuverten utformas och i vilken utsträckning annan riktad information används. Regelförändringarna i kombination med mer aktiv information kommer potentiellt kunna ge en relativt stor effekt.

5.8.2 Effekt för individer

I en enkätundersökning till gifta par som Pensionsmyndighetens genomförde anger 15 procent av dem som känner till möjligheten att föra över att man inte gör detta för att man inte har tänkt på det eller orkat ta itu med det. Regeringens bedömning är därför att ett förenklat anmälningsförfarande skulle kunna ha effekt för en del av dessa individer. Här bör betonas att effekten på spararnas beteende av förslaget naturligtvis påverkas av hur det kombineras med allmänna och riktade informationsinsatser.

Ökad information genom till exempel det orange kuvertet och Min Pension gör det även lättare för individen att förutse effekterna av överföringen och därmed fatta ett välgrundat beslut om sin pension.

5.8.3 Effekt för administration

Utvecklingskostnaderna inom Pensionsmyndighetens administration för att genomföra regeländringarna och införa elektronisk anmälan för överföring av premiepensionsrätt bedöms som begränsade.

6.1 Bakgrund

Enligt 1 § i den numera upphävda lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension, kunde hustrutillägg lämnas till kvinnor födda 1934 eller tidigare om hennes make uppbär förtidspension eller hade fyllt 65 år och om makarna hade varit gifta i minst 5 år. I den tidigare lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg fanns också en bestämmelse om att hustrutillägg kunde beviljas även för yngre kvinnor, om det fanns särskilda skäl. Förmånen kunde utges längst tills kvinnan fyllde 65 år.

Lagen om hustrutillägg upphörde att gälla från den 1 januari 2001 (SFS 1998:708) och kan från den tidpunkten inte längre nybeviljas. Däremot fick redan beviljade hustrutillägg fortsätta att betalas ut.

Antalet kvinnor som har fått hustrutillägg utbetalat har successivt minskat och uppgick under 2014 till två stycken. Dessa ärenden avsåg kvinnor födda i juni 1949 resp. september 1949. Det innebär att utbetalningen av alla hustrutillägg har upphört från oktober 2014 eftersom åldersgränsen på 65 år då hade uppnåtts för den sista kvinnan.

6.2 Upphävande av föreskrifter om hustrutillägg

Regeringens förslag: De lagar som innehåller bestämmelser om hustrutillägg ska ändras på så vis att hänvisningar till förmånen tas bort.

Regeringens bedömning: De förordningar som innehåller bestämmelser om hustrutillägg bör ändras på så vis att hänvisningar till förmånen tas bort.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har inkommit med yttranden tillstryker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Hustrutillägget avskaffades den 1 januari 2003. Därefter kunde nya förmåner inte beviljas, men de som då fick hustrutillägg fortsatte att få förmånen. Det finns sedan oktober 2014 inte längre någon som får hustrutillägg och eftersom inte heller nya kan beviljas bör författningsregleringen av denna förmån upphöra. Det innebär att följande bestämmelser kan upphävas eller ändras.

– 2 kap. 1 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken av vilken framgår att Pensionsmyndigheten ska handlägga ärenden om hustrutillägg. Av 2 kap. 20 § samma lag framgår vidare att den som vid ingången av 2001 fick hustrutillägg fortfarande är försäkrad för denna förmån. Vidare finns särskilda övergångsbestämmelser i lagens 6 kap. 5 § och 8 kap. 2 § 2 som också bör ändras.

- 2 kap.14 a § diskrimineringslagen (2008:567).
- Övergångsbestämmelserna till lagen (2010:1277) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

Eftersom förmånen inte längre betalas ut och inte heller kan nybeviljas bör de föreslagna ändringarna träda i kraft så snart som möjligt. Ändringarna föreslås lämpligen träda i kraft den 1 januari 2018. Några övergångsbestämmelser bedöms inte vara nödvändiga.

6.3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som avser hustrutillägg

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga instanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändningar.

Skäl för regeringens förslag: Eftersom hustrutillägg inte längre är en förmån som kan beviljas eller utbetalas är det angeläget att bestämmelserna om hustrutillägg upphävs och hänvisningar till denna förmån tas bort. De nya bestämmelserna bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen bedömer därför att bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 2018. Några övergångsbestämmelser bedöms inte vara nödvändiga.

6.4 Konsekvenser av förslagen

Förslaget får inga ekonomiska konsekvenser. Förslaget att upphäva författningar om hustrutillägg har ingen effekt för enskilda försäkrade och påverkar inte heller beräkningen av försäkringsutgifter.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

47 kap.

11 §

I paragrafen införs en *ny punkt 2* som innebär att tre fjärdedels närståendepenning kan lämnas till en vårdare som avstår från förvärvsarbete till tre fjärdedelar för att vårda den som är svårt sjuk. I och med detta blir det möjligt att lämna närståendepenning på fyra nivåer, som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning till den vårdare som avstår från förvärvsarbete i motsvarande mån. Införandet av en *ny punkt 2*

föranleder att den tidigare punkten 2 respektive punkten 3 i stället kommer att utgöras av punkt 3 respektive punkt 4. Ingen ändring i sak är avsedd med detta. Prop. 2017/18:10

Överväganden finns i avsnitt 4.2.1.

61 kap.

12 §

Ändringen innebär att det inte längre ska vara ett krav att en anmälan om överföring av pensionsrätt måste göras av makarna gemensamt utan att det räcker att anmälan görs av den make som överföringen ska ske från. Ändringen innebär också att tidpunkten för när en anmälan senast måste göras skjuts fram från den 31 januari till den 30 april det första år som pensionsrätten hänför sig till.

Överväganden finns i avsnitt 5.5.

14 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vid vilken senaste tidpunkt en anmälan om överföring av premiepensionsrätt som gäller tills vidare måste göras till Pensionsmyndigheten för att upphöra under innevarande år. Ändringen innebär att den senaste tidpunkt vid vilken en sådan anmälan måste göras skjuts fram från den 31 januari till den 30 april. Det görs ingen ändring i fråga om att det räcker med att endast en av makarna gör en sådan anmälan.

Överväganden finns i avsnitt 5.6.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2018. Inga övergångsbestämmelser har bedömts nödvändiga.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård

20 §

En ändring görs i paragrafens *första stycke*. Ändringen innebär att det blir möjligt för en arbetstagare att förkorta sin arbetstid till en fjärdedel under tid som han eller hon får tre fjärdedels närståendepenning enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken. Sedan tidigare är det möjligt för en arbetstagare att vara helt ledig eller förkorta sin arbetstid till hälften eller tre fjärdedelar under förutsättning att arbetstagaren uppbär närståendepenning i samma utsträckning som han eller hon avstår från förvärvsarbete.

Överväganden finns i avsnitt 4.2.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2018. Inga övergångsbestämmelser har bedömts nödvändiga.

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

16 §

En ändring görs i *punkt 3*. Ändringen innebär att även tid med mindre än hel närståendepenning ska vara överhoppningsbar vid bestämmande av ramtiden.

Överväganden finns i avsnitt 4.2.3.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2018. Inga övergångsbestämmelser har bedömts nödvändiga.

7.4 Förslagen till lag om ändringar i inkomstskattelagen (1999:1229), i diskrimineringslagen (2008:567) och i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

De föreslagna ändringarna i lagarna innebär att samtliga hänvisningar till förmånen hustrutillägg tas bort.

Överväganden finns i avsnitt 6.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagarna ska träda i kraft den 1 januari 2018. Inga övergångsbestämmelser har bedömts nödvändiga.

Lagförslag avseende förslag i promemorian Förslag om införande av tre fjärdedels nivå för närståendepenning

Prop. 2017/18:10
Bilaga 1

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 47 kap. 11 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 kap. 11 §

Närståendepenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel närståendepenning lämnas för dag när en vårdare helt avstått från förvärvsarbete.

2. Halv närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst hälften av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

3. En fjärdedels närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst tre fjärdedelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

2. Tre fjärdedels närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst en fjärdedel av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

3. Halv närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst hälften av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

4. En fjärdedels närståendepenning lämnas för dag när en vårdare förvärvsarbetat högst tre fjärdedelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §⁶

En arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han eller hon uppbär hel närståendepenning enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken och till förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då han eller hon uppbär halv eller fjärdedels ersättning.

En arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han eller hon uppbär hel närståendepenning enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken och till förkortning av arbetstiden *till en fjärdedel*, till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då han eller hon uppbär *tre fjärdedels*, halv eller *en fjärdedel* ersättning.

Under den tid då en arbetstagare skulle ha haft rätt till ersättning enligt nyssnämnda kapitel, om han eller hon inte omfattats av bestämmelserna i 37 kap. 3 § socialförsäkringsbalken, har arbetstagaren rätt till ledighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

⁶ Senaste lydelse 2010:1241.

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Prop. 2017/18:10
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

När ramtid ska bestämmas räknas inte den tid då den sökande varit förhindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom,
2. vård av eget barn som inte har fyllt 2 år eller vård av adoptivbarn i 2 år efter barnets ankomst i familjen,
3. vård av närstående när *hel* 3. vård av närstående när närstående
närstående
penning lämnas enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken, 47 kap. socialförsäkringsbalken,
eller eller

4. uppdrag av socialnämnden att ta emot barn i ett sådant hem som avses i 6 kap. 6 § första och tredje styckena socialtjänstlagen (2001:453) samt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, om uppdraget, på socialnämndens begäran, varit av sådan omfattning att den sökande varit tvungen att helt avstå från förvärvsarbete och mottagandet inte bedrivits yrkesmässigt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

Förteckning över remissinstanser

Promemorian Förslag om införande av tre fjärdedels nivå för närståendepenning (S2017/03211/SF).

Kammarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Uppsala, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Inspektionen för socialförsäkringen (ISF), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF), Barnombudsmannen, Arbetsgivarverket, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Svenskt Näringsliv, Företagarna, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), LO/TCO Rättsskydd, Handikappförbunden (Funktionsrätt Sverige), Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO).

Lagförslag avseende förslag i promemorian Enklare att föra över premiepensionsrätt samt upphävande av föreskrifter om hustrutillägg

Prop. 2017/18:10
Bilaga 3

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 61 kap. 12 och 14 §§ socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

61 kap. 12 §

Anmälan om överföring av pensionsrätt för premiepension ska skriftligen göras av *makarna gemensamt* och ska ha kommit in till Pensionsmyndigheten senast den *31 januari* det första år som pensionsrätten hänförs sig till. Anmälan gäller tills vidare om inget annat anges i anmälan.

Anmälan om överföring av pensionsrätt för premiepension ska skriftligen göras av *den make som överföringen ska ske från* och ska ha kommit in till Pensionsmyndigheten senast den *30 april* det första år som pensionsrätten hänförs sig till. Anmälan gäller tills vidare om inget annat anges i anmälan.

14 §

Om någon av makarna vill att en överföring som gäller tills vidare ska upphöra måste han eller hon skriftligen anmäla detta till Pensionsmyndigheten senast den *31 januari* det år från och med vilket överföringen ska upphöra.

Om någon av makarna vill att en överföring som gäller tills vidare ska upphöra måste han eller hon skriftligen anmäla detta till Pensionsmyndigheten senast den *30 april* det år från och med vilket överföringen ska upphöra.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1299)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229) att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2010:1277) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3. Vid tillämpning av 10 kap. 5 § första stycket ska med pension även efter ikraftträdandet avses särskild efterlevandepension enligt 7 kap. 48–54 §§ lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken *och hustrutillägg enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension.*

Föreslagen lydelse

3. Vid tillämpning av 10 kap. 5 § första stycket ska med pension även efter ikraftträdandet avses särskild efterlevandepension enligt 7 kap. 48–54 §§ lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

Förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567)

Prop. 2017/18:10
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 14 a § diskrimineringslagen (2008:567) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 14 a §⁷

Förbudet mot diskriminering i 14 § 1 som har samband med kön hindrar inte tillämpning av bestämmelser i lag om änkepension, *hustrutillägg* eller utbetalning av barnbidrag.

Förbudet mot diskriminering i 14 § 1 som har samband med kön hindrar inte tillämpning av bestämmelser i lag om änkepension, *hustrutillägg* eller utbetalning av barnbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

⁷ Senaste lydelse 2012:673.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

*dels att 2 kap. 20 § och 6 kap. 5 § ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 2 kap. 20 § och 6 kap. 5 § ska utgå,
dels att 2 kap. 1 § och 8 kap. 2 § ska ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §¹

Pensionsmyndigheten ska, om inte annat är föreskrivet, även handlägga ärenden om *hustrutillägg* och särskild efterlevandepension samt ärenden enligt följande lagar och bestämmelser:

1. 34 § i den upphävda lagen (1913:120) om allmän pensionsförsäkring,

2. 35 § i den upphävda lagen (1935:434) om folkpensionering,

3. den upphävda lagen (1946:433) om frivillig statlig pensionsförsäkring, och

4. 22 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 1981.

8 kap.

2 §

Förmåner som kan ge rätt till bostadstillägg är, utöver det som föreskrivs i 101 kap. 3 § socialförsäkringsbalken,

1. särskild efterlevandepension,
2. *hustrutillägg enligt lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension, och*

3. pension eller invaliditetsförmån enligt lagstiftningen i en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, under förutsättning att förmånen motsvarar svensk pension eller ersättning enligt 1 eller 2.

1. särskild efterlevandepension, och
2. pension eller invaliditetsförmån enligt lagstiftningen i en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, under förutsättning att förmånen motsvarar svensk pension eller ersättning enligt 1.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Senaste lydelse 2015:764.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd

Prop. 2017/18:10
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3. Det som föreskrivs om minskning av aktivitetsersättning i 11 § första och andra styckena gäller också i fråga om belopp som lämnas som särskild efterlevandepension och garantipension till särskild efterlevandepension enligt 7 kap. 48–54 §§ lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken, *eller hustrutillägg enligt lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension.*

Föreslagen lydelse

3. Det som föreskrivs om minskning av aktivitetsersättning i 11 § första och andra styckena gäller också i fråga om belopp som lämnas som särskild efterlevandepension och garantipension till särskild efterlevandepension enligt 7 kap. 48–54 §§ lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2018.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2002:782) om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2002) om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordningen (2010:1719) om ändring i den förordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011. Bestämmelserna i förordningen tillämpas, om inte annat anges, också i *fråga om hustrutillägg enligt lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension om samma förmåner samt i fråga om särskild efterlevandepension enligt lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken. Bestämmelsen i 3 § tillämpas också i fråga om hustrutillägg.*

Föreslagen lydelse

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.
2. Bestämmelserna i förordningen tillämpas, om inte annat anges, också i fråga om särskild efterlevandepension enligt lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2018.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2017/18:10
Bilaga 4

Promemorian Enklare att föra över premiepensionsrätt samt upphävande av föreskrifter om hustrutillägg (S2017/01130/SF).

Arbetsgivarverket, Inspektionen för socialförsäkringen (ISF), Pensionsmyndigheten, Göteborgs universitet, Uppsala universitet, Stockholms universitet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Landsorganisationen (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges kvinnolobby, Pensionärernas Riksorganisation (PRO), Riksförbundet Pensionärsgemenskap (RPG), SKPF Pensionärerna, SPF Seniorerna.

Hustrutillägg: Diskrimineringsombudsmannen (DO), Försäkringskassan, Skatteverket.

Socialdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 september 2017

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Y Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Regnér, Andersson, Hellmark Knutsson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Linde, Skog, Ekström

Föredragande: statsrådet Annika Strandhäll

Regeringen beslutar proposition Vissa socialförsäkringsfrågor